

LA REBOTIGA

Tensions familiars a la Barcelona dels 60

El seu primer *assalt* en el món de la literatura va ser sonat: amb només 26 anys va guanyar el Premi Nadal, l'any 1953, amb *Siempre en capilla*. Després van venir 50 anys llargs de silenci literari i una reaparició sorprenent, el 2006, amb *Foc latent*, i *Retorn amarg*, el 2008, ambdues un èxit rotund, que l'autora sabadellenca espera repetir ara amb una nova novel·la, *Primer assalt*. Ambientada a la Barcelona de 1962, al barri del Clot, l'obra narra les tensions familiars que es desfermen arran de la mort del propietari d'un taller mecànic.

El primer assalt. Lluïsa Forrellad. Angle editorial. 320 pàgines. 21,50 euros

Un Nadal amb hipopòtams

Moltes són les veus literàries que han evocat en la seva obra els records d'infantesa del Nadal. Dylan Thomas, un dels grans poetes en llengua anglesa del segle XX, va dedicar aquest relat a parlar dels seus Nadals d'infant en un poblet de la costa de Gal·les: neu al carrer, olor de rostit sortint de les cuines, tietes que cantaven davant la llar de foc i unes botes acabades d'estrenar que sobre el gel deixaven unes petjades com d'hipopòtam. Un volum amb il·lustracions de Pep Montserrat, traduït al català per Francesc Parcerisas, i que inclou la versió original en anglès.

El Nadal d'un nen a Gal·les. Dylan Thomas. Viena. 64 pàgines. 14,50 euros

El món del vi i del beure, de l'A a la Z

2.500 entrades sobre el món del vi, des del seu origen, a la vinya, fins a la taula, s'inclouen en aquest diccionari divulgatiu adreçat no només als experts i professionals del sector. A més de les definicions de cadascun dels mots, l'autor, el filòleg Joan Maria Romani, inclou en el volum refranys, vocabulari en castellà, francès i anglès, i adreces d'entitats relacionades amb el món del vi. A mode de presentació, el llibre recull una cita d'un altre especialista en la matèria, Eduard Puig Vayreda, que publica el llibre *La vinya i el vi* (als Quaderns de la Revista de Girona), un resum de 2.500 anys de producció de vi a les terres gironines.

Diccionari del vi i del beure. Joan Maria Romani. Cossetània. 350 pàgines. 17,43 euros

Les interioritats del Barça al descobert

Les interioritats del Barça de Joan Laporta surten a la llum: el periodista Jordi Badia les ha viscut des de dins i les explica sense embuts i sense censura en aquest llibre, on es revelen fets que la premsa mai ha publicat sobre el president del club i el seu entorn. Badia, que va ser director de comunicació del club blaugrana entre 2003 i 2008, repassa fil per randa les tres grans crisis del club: la dimissió de Sandro Rossell, el conflicte amb Alejandro Echevarría i la renúncia de sis membres de la Junta el juliol de 2008.

El Barça al descobert. Jordi Badia. Ara Llibres. 176 pàgines. 16,95 euros

COLLS I PUNYS

Tallar i enganxar

NARCÍS COMADIRA

Continua Victòria Combalía la seva recerca en els territoris del surrealisme marginal i ens ofereix, fins a primers d'abril, a la galeria Manuel Barbié, una preciosa exposició de fotomuntatges, bàsicament dels anys trenta del segle passat. En un text que fa de pròleg del magnífic catàleg de l'exposició, amb gran claredat, ens explica les tècniques del fotomuntatge, ja sigui la manual del "tallar i enganxar" o la més sofisticada de superposició d'imatges feta en el laboratori. També hi fa una breu però esclaridora història d'aquesta tècnica i així ens fa veure com el fotomuntatge neix amb el Dadà precisament per demostrar que la fotografia no és una "reproducció objectiva de la realitat". També ens il·lustra sobre una terminologia més precisa: "fotocollage" seria l'obra única, aquella que pròpiament surt de tallar i enganxar, i "fotomuntatge" seria tant la que és resultat d'un procés de laboratori com la reproducció

Lletres

Tot bé fins a Rodoreda

JORDI GRÀCIA

Narratives urbanes. La construcció literària de Barcelona

Margarida Casacuberta i Marina Gustà

Fundació Tàpies
298 pàgines. 22 euros

A l'alçada de *La plaça del diamant*, al mig segle, és més o menys quan aquest recull d'estudis sobre la Barcelona literària comença a perdre intensitat i interès i a fer-se dispers, generalista, aproximatiu o previsible. Fins aleshores, tot ha anat francament bé. S'apleguen les contribucions d'experts acadèmics a un curs de l'Arxiu Històric de la Ciutat al voltant del tractament de Barcelona a la literatura des del XIX fins a la meitat del XX. Hi ha prou flexibilitat com per incloure dades de caràcter social i costumista valuoses (al text d'Enric Cassany, i malgrat que aquí no tinguem cap Dickens) o per incloure dades de fonts diverses, incloses les periodístiques, com fa un clàssic en la matèria, Jordi Castellanos, quan revisita el barri xino d'abans de la guerra (amb algunes grans fotografies de Gabriel Casas). La distribució de matèries segueix sent gairebé canònica: vull dir que la Barcelona de Narcís Oller a *La papallona* i *La febre d'or* passa per l'examen minucios de Rosa Cabré, mentre Margarida Casacuberta torna a *L'auca del senyor Esteve* de Rusiñol per fer-ne una anàlisi acurada que no em treu de sobre la sensació que és una novel·la inflada, útil i significativa, però inflada. Carles Soldevila és examinat per Núria Santamaria, sobretot *Fanny*, i l'obra narrativa de Folch i Torres (en mans d'Eulàlia Pérez-Vallverdú) porta directament cap a la potència mobilitzadora de Josep Maria de Sagarra i *Vida privada*, de la mà de Marina Gustà.

El llibre ha anat apedaçant imatges i espais socials, canvis urbanístics i malícies d'escriptor, però sembla que s'ensorri alguna cosa quan entrem a etapes més complicades des del punt de vista social i polític, i l'obra perd gran part de la seva gràcia. Potser l'explicació rau en l'especialització dels col·laboradors, gairebé tots professors de literatura catalana a la Universitat Autònoma de Barcelona. I la sensació és que la solvència de la primera meitat queda substituïda per aproximacions més capricioses després, salvada

Una fotografia del barri xino de Barcelona dels anys trenta realitzada per Margaret Michaelis.

“La solvència de la primera part es perd amb aproximacions capricioses després”

Mercè Rodoreda, que examina detingudament Maria Campillo.

Però potser el problema no el té el llibre, sinó nosaltres mateixos com a societat un pèl rígida o mal lligada: el llibre té un propòsit implícit gairebé impossible de conciliar amb l'explícit. Si vol ser un recorregut crític que reflexioni sobre la construcció literària de Barcelona en tot el segle, haurà de comptar amb escriptors en castellà, però en canvi els autors del llibre se senten lògicament més còmodes en l'àmbit de llengua catalana. El resultat esdevé insatisfactori quan la realitat social fa un tomb tan brutal com a la guerra i la postguerra i l'hegemonia quantitativa i qualitativa del castellà en termes literaris es fa, si m'ho per-

meten, incontestable. No és suficient amb dedicar un precari treball als contes, de Jaume Aulet, ni em sembla prou una comparació entre l'Ignacio Agustí i l'Eduardo Mendoza, com assaja de fer Francesc Foguet, que retreu a Mendoza l'eliminació dels rastres de catalanitat a la seva novel·la i llegeix sense cap simpatia l'obra de l'Agustí (lluny de l'assaig de comprensió del seu món estètic i ideològic de Sergi Dòria en els pròlegs a *l'Obra completa*, que acaba de publicar la Biblioteca Castro).

La pega de tot això és òbvia i li ve al cap

a qualsevol que esperi el que diu el títol. Llegir un esment de l'Espinàs o l'anàlisi d'algunes novel·les de Terenci Moix i Montserrat Roig (ho fa Neus Real) fa pensar necessàriament en novel·listes que són autènticament responsables de les *narratives urbanes* de Barcelona i l'absència dels quals deixa l'ànim descol·locat: Juan Goytisolo, Luis Goytisolo, Antonio Rabinad, Francisco Candel, González Ledesma o, ben òbviament, Manuel Vázquez Montalbán. Una part de tot això es resol amb un breu article de generalitats de Julià Guillamon (reproduït, a més, de la revista *L'Avenç*) mentre que la novel·la *Últimas tardes con Teresa*, de Juan Marsé, és comentada a través d'un treball completament inapropiat que s'havia publicat fa ja gairebé trenta anys. Són decisions amb tuf autàrquic, i converteixen la segona meitat del llibre en un reduccionisme com a mínim descortès i d'arrel no sé si ideològica, però lògica segur que no.

fotogràfica d'un original de fotocollage. I encara ens diu, citant Sergei Tretyakov, que "un fotomuntatge no té perquè ser necessàriament un muntatge de fotografies. No: pot ser fotografia i text, fotografia i color, fotografia i dibuix".

Explico tot això perquè algú podria pensar que es tracta només de penjar algunes imatges de costat a les parets d'una galeria elegant d'un pis del Passeig de Gràcia. I no, Victòria Combalía és seriosa, treballa bé, i les seves exposicions —encara recordo aquella memorable del CCCB so-

bre el surrealisme, o les que va dedicar a Henry Michaux o a Dora Maar, quan dirigia el centre Tecla Sala— són sempre el resultat d'un treball intens. I això sempre s'agraeix, en una època en què es fan tantes coses improvisades. Però a més d'estudiar i buscar, Victòria Combalía té bon gust i sap que una exposició d'aquesta mena, per més treball de recerca que tingui al darrere, no se sosté amb obres mediocres. La recerca n'és un coixí indispensable, però cal que les obres es defensin per elles mateixes. Unes obres bones per a motivar les nostres sensacions i la nostra sensibilitat estètica i una recerca traduïda en informació per satisfer la nostra curiositat i per donar plaer a la nostra intel·ligència.

Diversos capítols temàtics articulen la mostra. El primer, dedicat a sobreimpressions, en què en destacaria una d'André Steiner, *Sans titre*, de començaments dels anys trenta, amb una suggerent orquídia mig fosa amb una cara de noia, fascinant pels seus significats i la seva potència eròtica. Un altre apartat es titula 'La mirada surrealista', amb una imatge divertida i sorprenent de Dora Maar, titulada *Barcelone*, del 1934. Segueixen els apartats 'La mà i el peu', 'El cos arquitectònic' i 'Desafiant la gravetat', secció que mostra, per mi, una de les perles de l'exposició: es tracta d'*Hommage à Picasso o Corps*, de 1931, obra de Lucien Lorelle. 'Fotomuntatge i tipografia' i 'El fotomuntatge polític' tanquen aquesta fascinant passejada per un art, si volen menor, però altament estimulants.